herpy

GECKOR

Beaded gecko

Lucasium damaeum

Lucasium damaeum är en liten, snabb markgecko från det torra inlandet i Australien, rödbrun på ryggen med kedjor av ljusa pärlor längs en gräddfärgad ryggrand. Den är nattaktiv, lever på marken och klarar sig med enkel inredning, men den är sällsynt i terrarier utanför Australien.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Diplodactylus damaeus; Ceramodactylus damaeus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**6-8 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-8 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Halvöken och savann**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 30 × 25 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Värmeplats	**28-30 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-18 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**40-75 dagar** vid 27-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lucasium damaeum är lätt att känna igen på teckningen på ryggen. Grundfärgen är rödbrun, och längs mitten löper en ljus, gräddfärgad ryggrand som är inramad av ljusa fläckar som ser ut som pärlor på ett snöre. Längs flankerna löper enstaka rader av ljusa fläckar, och de mörkbruna benen är översållade med små prickar. Det övre ögonlocket är vitt eller gräddfärgat. Kroppen är slank, nosen rundad, och svansen är en rak fortsättning av kroppen. Förlorar djuret svansen växer en ny fram, men den är enfärgat brun eller mörkare fläckig än den ursprungliga.

Dabbödlan har stora ögon utan rörliga ögonlock. De täcks av ett genomskinligt fjäll, och djuret håller dem rena genom att slicka dem med sin långa, platta tunga. I dagsljus är pupillen en smal, lodrät springa, och i mörker är den rund och vidöppen. Tårna är platta och saknar de häftskivor som många andra dabbödlor har, så den är ett marklevande djur och inte en klättrare.

Arten beskrevs 1896 av Lucas och Frost efter djur från Charlotte Waters i Northern Territory och är typart för släktet *Lucasium*. Släktet är uppkallat efter läkaren och herpetologen Arthur Henry Shakespeare Lucas. Under långa perioder har arten stått i släktet *Diplodactylus*, och under det namnet förekommer den fortfarande i många äldre böcker och skötselråd. Släktet *Lucasium* återinfördes 2007 efter en DNA-undersökning av släktskapet.

Vuxna djur blir 6-8 cm långa, så det är en liten dabbödla. Vikten är inte dokumenterad; närbesläktade marklevande *Diplodactylus*-arter med en kropp på 5 cm väger 3-5 g. Dabbödlan är snabb och skygg och mer ett djur att titta på än att hålla i handen.

Utbredning och livsmiljö

Lucasium damaeum är utbredd i det torra och halvtorra inlandet i Australien, från sydöstra Western Australia över South Australia till södra Queensland, västra New South Wales och Victoria. Typlokalen Charlotte Waters ligger i södra Northern Territory, och arten finns i alla fastlandsstaterna och Northern Territory. De allra flesta registrerade fynden kommer från South Australia, New South Wales och Victoria, medan det är relativt få från Western Australia, Northern Territory och Queensland.

Utbredningen är stor, och arten räknas inte som hotad. I naturen finns den bara i Australien.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Lucasium damaeum lever i många slags torr terräng: spinifextäckta sanddyner, torr buskmark och savannskog. Gemensamt för dem är lös, väldränerad jord och gott om platser att gömma sig på. På dagen håller den sig gömd i hål efter insekter och spindlar, i jordsprickor, under stenar och under nedfallna grenar.

När det blir mörkt kommer den fram på öppen mark för att jaga. Den är snabb och förflyttar sig långa sträckor på jakt efter föda. Klimatet är varmt på sommaren och svalt, ibland kallt, på vintern, och skillnaden mellan dag och natt är stor.

Hoten är förlust av levnadsmiljö och förvildade rovdjur som katt, räv och hund.

Skötsel

TERRARIET

Skötseln av *Lucasium damaeum* är nästan inte beskriven, så råden här bygger på de marklevande australiska *Diplodactylus*-arterna som arten tidigare räknades till. En enskild dabbödla behöver ett terrarium på minst 40 × 30 × 25 cm (längd × bredd × höjd), och ett par eller en hane med upp till tre honor behöver mer golvyta. Golvytan betyder mer än höjden, eftersom djuret håller sig på marken. Mycket stora terrarier är onödiga, eftersom djuren bara använder en liten del av golvet, men ett tätslutande lock är viktigt, eftersom dabbödlan kan klättra uppför släta ytor.

Använd ett bottensubstrat av sandig lerjord i ett lager på 1-5 cm, så att djuret kan gräva lite. Ge den två till tre gömslen: omvända lerfat, barkbitar, en liten stapel platta stenar eller halva plaströr som trycks ner i sanden som konstgjorda spindelhålor. Ett av gömslena ska vara fuktigt. Växter är onödiga, och plastlådor eller små glasterrarier med lock fungerar bra.

TEMPERATUR

Terrariet ska ha en varm och en sval sida. Använd en värmematta eller värmetejp under ena änden, så att en del av golvet når 28-30 °C på sommaren. Resten av terrariet hålls på 22-26 °C på dagen. På natten kan värmen stängas av, så att temperaturen sjunker till 16-20 °C.

Styr alltid värmekällan med en termostat och mät med en termometer i båda ändarna. På vintern får temperaturen under en period ligga lägre, ner till 15-20 °C. Det motsvarar den naturliga årsrytmen och får djuren att börja föröka sig.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Lucasium damaeum kommer från torra trakter och ska inte ha hög luftfuktighet. Vanlig rumsluft med 30-50 % luftfuktighet är mer än tillräckligt. Spraya inte terrariet, eftersom den tunna vattenhinnan efter sprayning kan sprida bakterier och parasiter. Använd i stället ett fuktigt gömställe.

Fyll ett av gömslena med lätt fuktig sphagnum eller fuktig sand och kontrollera det varje vecka så att det varken torkar ut eller möglar. Här kan geckon ömsa skinn utan problem. Ställ en låg skål med friskt vatten i den svala änden och byt vattnet regelbundet. Resten av substratet ska vara torrt.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Lucasium damaeum är nattaktiv och behöver inte särskilt ljus. UVB är valfritt, och det finns ingen dokumenterad Ferguson-zon för arten.

Vill du ge UVB ändå, välj ett mycket svagt rör och se till att dabbödlan alltid kan dra sig in i ett mörkt gömsle. Låt dagsljuset i rummet styra dygnsrytmen, eller använd en timer på 10-12 timmar på sommaren och kortare dagar på vintern. Natten ska vara mörk.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Lucasium damaeum lever av små insekter och spindlar och är lätt att mata. I fångenskap tar den syrsor, kackerlackor, termiter, flugor, fluglarver, nattfjärilar och vaxmott-larver. Använd små syrsor, nymfer av dubiakackerlackor och gärna ett par vaxmott-larver som omväxling. Bytet ska vara omkring 60 % så stort som djurets huvud.

Vuxna djur matas var 4:e-7:e dag på sommaren och var 7:e-10:e dag på vintern, då korta perioder utan aptit är normala. Ungar matas var 2:a-4:e dag året runt. Pudra insekterna lätt med kalk och vitaminer vid varannan eller var tredje utfodring och ge dem grönsaker ett dygn eller två innan de kommer i terrariet. Ta bort insekter som inte blir uppätna, så att de inte stör dabbödlan på dagen.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Lucasium damaeum är snabb och skygg och håller sig gömd på dagen. Det är en art att titta på, inte att hantera. Måste du lyfta den, gör det kort och lågt över golvet, för den smiter snabbt. Ta aldrig tag i svansen.

Dabbödlan kan hållas enskilt, parvis eller som en hane med upp till tre honor. Börja försiktigt med flera djur, välj djur av samma storlek och dela dem om ett djur jagas, förlorar svansen eller tappar i vikt. Två hanar får inte hållas ihop. Djuren är mest aktiva på natten och kan vara svåra att se, så sätt dig stilla vid terrariet efter mörkrets inbrott.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen av *Lucasium damaeum* känns igen på en tydlig buckla vid svansroten, där de två hemipenisfickorna ligger, och, liksom hos de närbesläktade arterna, på en liten grupp förstorade fjäll, kloakspolar, överst på bucklan. Honor kan ha en svag, slät buckla, men utan fördjupning i mitten. Ungarna kan könsbestämmas när de har nått 60-70 % av den vuxna kroppslängden, vilket med god utfodring sker efter 6-12 månader. Vuxen storlek nås efter 12-18 månader, och avel kan börja när djuren är omkring 70-80 % utvuxna.

PARNING

I naturen häckar *Lucasium damaeum* från slutet av september till december, och de närbesläktade marklevande dabbödlorna från september till februari. Den naturliga avkylningen på vintern räcker för att få igång aveln, paret kan vara ihop hela året, och de flesta djur häckar vid samma tid varje år.

Parningen är inte beskriven för arten; hos närbesläktade arter kan hanen bita honan i nacken strax före parningen. De första äggen kan komma fyra till åtta veckor efter att temperaturen på våren stiger över 25 °C. Skilj djuren åt om honan verkar stressad.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan av *Lucasium damaeum* lägger 2 ägg per kull, och hos de närbesläktade marklevande dabbödlorna är det ibland bara 1. Hur många kullar som läggs per säsong är inte dokumenterat för arten. Andra arter i gruppen lägger upp till fem kullar under en säsong med 2,5-6 veckors mellanrum.

Äggen har ett mjukt, läderartat skal. Honan gräver gärna ner dem i fuktig sand eller lägger dem under ett gömsle, men i fångenskap lägger hon dem ofta på öppen mark, där de snabbt torkar ut. Ställ en sluten äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller sand i terrariet och kontrollera regelbundet om det finns ägg. Ge honan extra kalk och insekter under säsongen och låt henne vila om hon tappar i vikt.

INKUBATION

Lägg äggen av *Lucasium damaeum* i en liten låda med perlit eller vermikulit blandad med vatten i förhållandet 1:1 efter vikt. Lådan ska ha ett par små lufthål, och äggen får inte vändas. Kläck vid 27-30 °C. Äggen växer tydligt under kläckningen, skalet blir nästan genomskinligt strax före kläckningen, och de kläcks efter omkring 40-75 dagar. Siffrorna är lånade från närbesläktade arter.

Kläckning vid rumstemperatur fungerar, men tar mycket längre tid, och äggen är mer utsatta för mögel.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna har sannolikt samma teckning som de vuxna, bara något klarare, och deras kropp är 25-30 % så lång som de vuxnas. Ta ut dem ur kläckningslådan efter ett dygn och flytta dem till en liten låda med samma slags bottensubstrat som de vuxna. Ungarna kommer bättre till ro på sand än på hushållspapper.

Mata dem var 2:a-4:e dag med små insekter, till exempel nykläckta syrsor, små kackerlackor eller termiter, som är lätta att fånga, och glöm inte kalk och vitaminer. Håll dem var för sig eller i små grupper av samma storlek och se till att varje unge har ett fuktigt gömsle. Med god utfodring blir de vuxna efter ett till ett och ett halvt år.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns nästan inga publicerade hälsodata för *Lucasium damaeum*, men de marklevande australiska geckorna räknas som härdiga. De typiska felen är:

- För lite fukt i gömstället, så att hudömsningen går dåligt och rester sitter kvar på tår och svans.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos ungar och honor som lägger ägg. Det ger mjuka ben och darrningar.
- Konstant fuktigt eller smutsigt terrarium och sprayning av hela terrariet, som kan ge bakterier och parasiter.
- Sand som sväljs tillsammans med bytet. Mata gärna från en låg skål eller en platt sten.
- Ägg som torkar ut på öppen botten. Ge honan en fuktig plats att lägga dem på.
- För hög temperatur eller ett terrarium utan gömslen, som stressar djuret.

Ett friskt djur har klara ögon och en fyllig kropp och svans. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon går ner i vikt, inte äter på flera veckor, verkar slapp eller har tydliga ägg i kroppen utan att få ut dem.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.